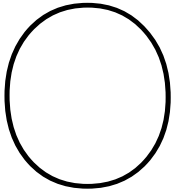

Kendi dilinden Dr. Turgut Tokaç

Dr. Murat Salim Tokaç

Günümüzün önde gelen ney ve tanbur icracılarından biri olarak kabul edilen Dr. Murat S. Tokaç, 1969 yılında Kırıkkale'de doğdu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1992'de mezun oldu ve aynı fakültede Mikrobiyoloji doktorası yaptı. Kendisi de neyzen olan babası Dr. Turgut Tokaç tarafından 5 yaşında ud ve ney eğitimine başlatıldı. 1991 yılında kurulan Kültür Bakanlığı Samsun Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu'na ney ve tanbur sanatçısı olarak atandı, 2004 yılında aynı koronun şefliğine getirildi. 2007 yılında İstanbul'da kurulmuş olan Devlet Türk Müziği Araştırma ve Uygulama Topluluğu'na Sanat Yönetmeni olarak atandı. Yurt içinde ve yurt dışında topluluğu ile ve solo olarak çok sayıda konserler verdi. İcracı olarak katıldığı pek çok albümün yanısıra "Gençlik Hülyaları" ve "Dem" isimli iki solo albümü bulunmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

kurlarımıza kendinizi nasıl tanıtırınız?

24 Nisan 1942 tarihinde Ünye'nin Çakmak köyünde doğmuşum. Rençper olan babamın adı Ali, annemin adı Asiye'dir. 1948 yılında, 1 yıl erken olarak, ilkokula Ünye'de başladım, Ünye'de lise olmadığı ve tahsile devam edebilmem için, ortaokul son sınıfta (vakıflar öğrenci yurdunda kalmak üzere) okul idaresince Giresun'a gönderildim. 1959 yılında liseyi orada bitirdim. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne girdim,

Fakülte 2'nci sınıfında Askerî Tıbbiye'ye geçtim, 1965 senesinde teğmen olarak tıp doktoru oldum. 1 yıl Ankara Gülhane Askerî Tıp Akademisi'nde (GATA) stajdan sonra, 1966 senesinde üsteğmen olarak Kırıkkale'de 61'nci Piyade Alayı'na kıta tabibi olarak atandım. 1969 yılında tekrar GATA'da İç Hastalıkları Kliniği'nde asistanlığa başladım. 1973 yılında iç hastalıkları uzmanı oldum. Yüzbaşı olarak Ağrı Askerî Hastanesi'ne atandım. 1977 yılında Samsun Askerî Hastanesi'ne tayin olduğumda rütbem binbaşı idi. 1982 yılında yarbay iken Kıbrıs-Girne Askerî Hastanesi'ne baştabip olarak atandım. Orada albaylığa terfi ettim ve 1984 yılında Adana Askerî Hastanesi'ne baş-

tabip oldum. 1985 yılında kendi isteğimle 2 yıllık albay iken, Türk Silahlı Kuvvetleri'nden emekli oldum. Aynı yıl Samsun Devlet Hastanesi'nde başhekim yardımcısı olarak tekrar devlet hizmetine döndüm. 2001 yılında toplam olarak 47 yıl 9 ay toplam hizmet süresi kazanımıyla tamamen emekli oldum. Emeklilikten sonra da özel bir tıp merkezinde hekim ve sorumlu müdür olarak hizmete devam etmekteyim.

Musikiye nerede ve nasıl başladınız, musiki dünyanızdan bahseder misiniz?

Tıp fakültesi yıllarında hocam Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in tezhip-

Samsun Devlet Hastanesi Başhekim Yardımcısı Dr. Tokaç. 1989

Bit pazarı Osman Dede'nin kahvesi ney ile ilk tanışma. 1961

Dr. Tokaç (soldan üçüncü) ve hocası Halil Can (soldan ikinci). Erenköy, 1963 tezvinat kurslarına devam ettim. Ayrıca

İstanbul Tıp Tarihi Enstitüsü. Süheyl Ünver'in kurslarında soldan sağa Süheyl Ünver, Uğur Derman, Niyazi Sayın, T. Tokaç, Tülay Hanım, Çiçek Hanım (Derman). 1964

Dr. Tokaç, hocası Halil Can ve eşiyile. Konya, 1969

Girne Askeri Hastanesi Başhekimliği Tbp. Albay Turгут Tokaç. 1984

Muayenehanede öğrencilerle meşk. 2002

oraya gelen diğer hocalardan hat meş-kettim. 1961 senesinde bir gün üniver-siteden Kumkapı'daki Askerî Tıbbiye'ye giderken Beyazıt'ta Bit Pazarı denilen yerde Cavit'in Kahvesi'nde Neyzen Yahya Akın'ın ney taksimine tesadüf ettim. Bir anda hayran olup hemen ora-cıkta o kahvehanede barınıp ufak tefek ticaret yapan Osman Dede'den bir ney satın alarak Yahya Akın'dan ney dersi almağa başladım.

Daha sonra sahaflarda önceden tanı-dığım, ara sıra ziyaretine gittiğim, sa-haf âmâ Ekrem Karadeniz'in uyarı ve teşvikiyle emekli yarbay, İstanbul Yük-sek İslam Enstitüsü dini musiki hocası Eczacı Halil Can ile tanışıp evindeki derslere dahil oldum. Başlangıçta Erenköy'deki evinde, daha sonraları Kartal-Yunus'ta meşhur Refî Cevat Ulunay'ın kendi çiftliğinden hocaya verdiği bir arsaya inşa ettiği evinde derslere devam etmeğe başladık. (Ulunay o zaman تنها olan bu yerde Halil Can'la komşu ve esasen ahababı olduğu hocayla can yoldaşı olmak iste-miş. MST). Bu hanede çok şeyler öğ-rendim. Çok kişileri, hocamla birlikte değişik mekânları tanıdım ve önümde birçok kapılar açıldı. Hayat ufku-mu geliştirmeye başladı, kişiliğimi buldum. Çok mutlu oldum. Samiha Ayverdi, Ekrem Hakkı Ayverdi, Sabahattin Volkan, Eski Demokrat Parti milletvekili Perihan Arıburun, Eski Hava Kuvvetleri Komutanı ve Perihan Hanım'ın refiki Tekin Arıbu-run, Nezihe Araz, Red House İstanbul Müdüresi Sofi Huri, Fransız UNESCO Temsilcisi Bernard Mauguin, Millî Kütüphane Müdüresi Müjgân Cumbur, daha sonraları samimî olup kendi fotoğraf agrandizör makinemi evine yer-leştirdiğim, kendisiyle fotoğrafçılık ta-lim edip mum ışığında fotoğraf çekip banyo ederek tab ettiğimiz Neyzen Ni-yazi Sayın burada tanıdıklarımın bazılarıdır. Beşiktaş'ta hocanın tabiriyle "Evliya tarlası" denilen Yahya Efendi Dergâhı'nı, yıkılma tehlikesi olduğu için halka kapalı olan, içinde 2'nci Abdülhamit'in özel kitaplarının bulun-duğu Vefa'daki üniversite kütüphanesi-ni yine Süleymaniye civarında meş-hur ressam Feyhaman Duran ve refikası Güzin Hanım'ların atölyemsi hanelerini, Haliç'te Bahariye Mevlevihanesi'ni ve orada kanunî Veci-he Daryal'ın da hocası olan "Şeref Ha-nım" diye tanınan hanımefendiye de bu sayede tanıdım, her birinden hisse kaptım, feyz aldım.

Böylece bir yandan Halil Can'a devam ederken bir yandan da Üsküdar-Doğancılar semtinde Niyazi Sayın'a da devama başladım. Niyazi Sayın'a an-cak geceleri gidebiliyordum çünkü pencere perdelerini çekip karanlık mekân sağlayarak fotoğraf tab ediyorduk. Fakat askeri öğrenci olduğum için

Kumkapı'daki Askerî Tıbbiye'den firar ederek boğazın karşısında bulunan Üsküdar'a gelmek çok zahmetli oluyor-du. Ama içimdeki aşk bu meşakkatleri zevk haline getiriyordu.

Bu uğraşlarla birlikte Fatih'de İleri Türk Musikisi Konservatuvarı'na da devam ediyordum. İleri Türk Musikisi'nde ça-lışmalar pazar günleri oluyordu. Bura-da nazariyat dersleri iyi oluyordu. Ho-calarımız İbrahim Sevinç ve fakülteden sınıf arkadaşım olmasına karşın fakat benden 6 yaş büyük olan Teoman Önadlı idi. İbrahim Sevinç'ten çok şey öğrendim. Udun tutuluşu ve bütün par-makları kullanmayı da Teoman Önadlı'dan öğrendim.

Konservatuara misafir olarak gelenler de oluyordu. Bunlardan aklımda kalan-lardan biri Sadi Yaver Ataman idi. Ciddi otoriter tavrı ve tok sesıyla bir uzun hava ve bu meyanda Erzincan türküsü olarak "Turnalaaaar..." diye bir icrasını bir defa gördüm ve yarım asra yakındır hafızam-da hâlâ taptazedir. Bir başka derste de Necdet Yaşar tanbur hakkında konuş-ma yapıyordu. Onun da önce mızrabı vurup hemen akabinde tanburun sapın-da parmak kaydırarak glisendo tarzında vınlayan tanbur sesi elde edilmesini hiç unutmadım. Bir başka pazar günü Fikret Otyam fotoğrafçılık dersleri veriyordu, bir de piyanoda "segâh" perdesini bul-mak için "buselik" ve "çargâh" perdele-rine aynı anda basmak gerektiğini öneri-yordu. Bu gibi dersler insan görgü ve bilgisini artırıyor, insan ufkunu genişlet-mektedir. Bunlardan ve buralardan çok istifade ettim.

Fakülte yılları bitip doktor olarak Anadolu'yu dolaşmaya başlayınca, her gittiğim yerde öğrendiklerimi arzu ede-ne aktarmayı zevk edindim. Özellikle Samsun'da hem Belediye Konservatuvarı'nda, hem de kendi özel muayenehanemde boş zamanlarda özellikle ney meşkleri 1977'den beri sürmektedir. Ayrıca 1985-1995 yılları arasında 10 yıl süreyle Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde, rek-törlüğün isteğiyle valiliğin tasvibiyle Din Musikisi öğretmek üzere "Öğretim Görevlisi" olarak çalıştım. Bu arada ney dersi almak için bayanların çoğun-lukta olduğunu fark ettim. Öğrenciler arasında üniversite öğrencileri çoğun-lukta oldu. Bundan sonra öğretmenler ikinci sırada gelmektedir.

Biz 1977 yılında Samsun'a geldikten sonra Samsun'da ney, tanbur, kemen-çe gibi klasik enstrümanlar tanınır, bili-nir hale geldi. Başta oğullarım ney ve tanbur sanatçısı ve İstanbul'da Kültür Bakanlığı Türk Müziği Araştırma ve Uy-gulama Topluluğu Sanat Yönetmeni, Kültür Bakanlığı Korolar Genel Koordi-natörü Dr. Murat Salim; diğ hekimliği

son sınıfında iken 1994 yılında teröristlerce şehit edilmiş olan ikinci oğlum Ali Ertuğrul ve 2009'da Dış Hekimliği Fakültesi'nden mezun olan üçüncü oğlum Melik Can ney ve kemençede başarılı olmuşlardır.

Bunların yanı sıra Samsun Devlet Türk Müziği Korosu Şefi (Fen bilgisi öğretmeni) Neyzen Kemal Yurt, Elektrik Mühendisi Onur Copçuoğlu, Ankara TOB Üniversitesi öğrencisi Bilgehan Öztürk, Boğaziçi mezunu Bilgisayar mühendisi Elif Akan ve Yusuf Tanık Günaydın neyde, Boğaziçi Üniversitesi'ni kazanmış olan Gizem Nur Copçuoğlu ud ve kemençede yetenek sahibi kişiler olmuşlardır. Bunların dışında Doç. Dr. Hasan Sevgili, Dr. Mesut Emre Yaman, Dr. Ahmet Güdeloğlu, Dr. Hakkı Altaş, Erciyes ilahiyat mezunu Senem Aydın, henüz lise öğrencileri Yusuf Tökel ve Rabia Sungur başarılı birer neyzenler olarak benim muayenehanede, bizim "rahle-i tedris"den yetişmişlerdir. Bunların dışında hâlen beraber çalıştığımız birçok edep-erkân sahibi, yetismekte olan neyzen adayları meşklere devam etmektedirler.

Musikinin ve hekimliğin ortak gördüğünüz tarafları sizce nedir? Hekimlik mesleğini icra ederken musikiyle uğraşırken olmanızın ne gibi etkilerini gördünüz?

Tüm güzel sanatlar özellikle musiki, eskilerin de dediği gibi, insana özgü bir haslettir. Hayvanlarda estetik duygular, bu meyanda güzellik duygusu, din duygusu, konuşmak, gülmek ve ağlamak gibi duyguları belirleyici haller bulunmaz. Allah bunları insana ihsan eylemiştir.

Benim anlayışına göre başta musiki olmak üzere bu gibi güzel sanatlara ne kadar yakın bulunduğu nispette, kişinin insanlık vasıfları o derece yüksek olur, kişi daha da kâmil olur, nihayet şahıs değil şahsiyet olur. Tababet insan beden ve ruhunu inceleyen bir meslektir ve ayrıca diplomasında mesleğinin sanat, hekimin sanatçı olduğu tescil edilmiş yegâne meslek doktorluktur. Çünkü hekimlik diplomasında "1219 sayılı tababet ve şubatı sanatlarının tarzi icrasına dair kânun gereğince kendisine tıp doktoru unvanı verilmiştir" denilmektedir.

Musikiyle meşguliyetimin hekimliğime etkisi sorulmaktadır, cevabım çoktur. Öncelikle şunu söylemek isterim ki; musiki bütün kalpleri yumuşatır, merhamet ve yardım duygularını galip kılar, müzik kişinin performansını artırır, yorgunluğu unutturur, insanı daha da medenî kılar, kötü düşüncelerden ve kötülüklerden alıkoyar. Ben hekim olduğumdan ve müzikle meşguliyetimden ziyadesiyle memnunum, hayata bir daha dönüş olsa yine aynı yolu izlerim. Zaten eski

hekimlerden, 1693'de vefat ettiği bilinen Şuûrî Hasan Efendi, özet olarak, musikiden anlamayan bir hekimin başarılı bir doktor olamayacağını yanı sıra teşhis ve tedavisinin de isabetli olamayacağını beyan etmiştir. Musiki insanı medenî kılar. Fakat her meşguliyette, her işte olduğu gibi musikide de bir seviye, bir kalite vardır. Yoksa çarşıda-pazarda mal satan çığırkanların, gösteriş meraklısı bazı zayıf mizaçlı görgüsüz insanların her mekânda ağzından salyalar akarcasına ulu orta gü-rültüleri benim hayal ettiklerimin dışındadır. Hani güzel bir söz vardır: Su ve güneş sağlık ve büyüme, yani neşv ü nema için şarttır, fakat suyun fazlası boğar, güneşin fazlası yakarmış.

Beste yapmak da şiir yazmak, resim veya heykel yapmak gibi bir yetenek işidir ama benim düşünceme göre her insanın içinde böyle bir potansiyel vardır. Musiki topluluklarında birlikte çalıştığımız bazı arkadaşlar oldu, ama pek anlamazdım çünkü onlar hemen konser vermek, görüntüye çıkmak, tanınmak, meşhur olmak sevdasındaydılar. Özellikle Samsun Belediye Konservatuvarı'ndaki çalışmalarımızda böyle olurdu. Ben ise diyordum ki her-be ganimet için değil gazâ için gidilirse maksada ulaşılır, başarılı olunur, zafer elde edilir. Bir fidan dikilir, iyi sulanır ve bakımı yapılırsa meyve verir; beklemesi bilinirse olgun ve lezzetli ürün alınır. Ak-lın yolu böyledir. Ama çoğu kez ben bu düşüncemde hâlâ yalnız kalmaktayım.

Bestekârlık ve müzik anlayışınızdan bahsedebilir misiniz?

1980'li yılların birinde Samsun Musiki Cemiyeti'nin bir sahne konserinde küçük bir kız çocuğuna bir solo şarkı okutulmuştu. Çocuk 8-9 yaşlarındaydı ve yetenekliydi. Okuduğu şarkı ise yaşı ile hiç uygun değildi. Avni Anıl'ın aşktan, sevişmekten filan bahseden günlük yapıtlardan biriydi. Fakat öyle bir alkışlandı ki yer yerinden oynadı. Bu olay beni çok etkiledi. Böyle yaş ve içerik uyumsuzluğuna üzüldüm, bu gibi durumlar için beste yapmak gereğini hissettim. Sonunda yaptığım bir çocuk şarkısı Devlet Bakanlığı'nca yapılan bir yarışmada ödül aldı. Sözleri Ahmet Efe'ye ait segâh makamındaki çocuk şarkısının ilk kıtası şöyleydi:

*Gözleri yıldızlara
Dilleri bala benzer
Erenler anlattı ki
Çocuklar güle benzer*

Daha sonraları şarkı ve ilâhi formunda besteler yaptım. Bunların 5 adedi TRT repertuarında tescillidir. Beste yapmış olmak için bestelemek bence pek önemli değil. Beste denilen olayda bir yenilik, tazelik olmalıdır. Dikkat çeken bir sanat ol-

**Musiki kalpleri yumuşatır,
merhamet ve yardım
duygularını galip kılar, kötü
düşüncelerden ve
kötülüklerden alıkoyar. Ben
hekim olduğumdan ve
müzikle meşguliyetimden
ziyadesiyle memnunum,
hayata bir daha dönüş olsa
yine aynı yolu izlerim. Zaten
eski hekimlerden, 1693'de
vefat ettiği bilinen Şuûrî
Hasan Efendi, özet olarak,
musikiden anlamayan bir
hekimin başarılı bir doktor
olamayacağını yanı sıra
teşhis ve tedavisinin de
isabetli olamayacağını
beyan etmiştir**

malıdır. Kişinin kendine ait olaylar, maceraları değil; millî ve herkesi, toplumu ilgilendiren olaylar, konular olsa daha iyi olur diye düşünmekteyim. Yoksa bana ne senin hovardalıklarından, zamparalıklarından! Sabahlara kadar kanlı gözyaşları dökmüş, meyhanelerde sabahlara kadar içmiş, kahrolmuş, sevgilisi reddetmiş, miş, miş... Repertuardaki şarkı beste formlarının çoğunda temalar böyle. Hepsini pespa-ye, müzikli ağlamalar, inlemeler. İşin hazin tarafı toplum bu gibi şeylere öylesine alıştırdı ki herkes bu gibi icralarla kendilerinden geçercesine zevk alametleri göstermektedir. Herhalde bu durumlar karşısında Atatürk misali doğru yolu göstererek mücadele edilmelidir.

Anladığımız kadarıyla hekimlik ve musiki hayatınıza ait pek çok hatıranız var. Genç meslektaşlarınıza da bir anlamda yol gösterecek şekilde bunları yayımlamayı düşünüyor musunuz?

Evet, kitaplaştırarak yayımlamayı düşünüyorum. Bundan maksadım; yaşanmışlıkların örnek olabilecek olanlarını paylaşmak, denenmişlerin denenmemesi ve daha da önemlisi hocalarımızdan gördüğümüz kadarıyla hekimliğin güzel sanatlarla olan yakın ilişkisini bizden sonraki genç meslektaşlarımıza aktarmaktır.

18.09.009, Samsun

